

Душан Стојковић

ДИВНИНА И ДИВЉИНА СОПСТВА

Марко Вуковић: *Дивљи камен*, Дом омладине Зајечар, 2005.

Млади крагујевачки песник Марко Вуковић (1975), после три песничке збирке – *Тешко је време* (1994), *Иза осмеха* (1998) и *Расрчнуће* (2000) – дарује нас и четвртом – убедљиво најбољом, аутентичном и зрелом – *Дивљи камен*.

Тешко је време младалачка је поетска збирка која се "отвара трима" песмама од по четири катрена у којима се римују само последњи стихови сваке строфе. И касније песме су понекад римоване. Понека се окончава ефектном поентом. Има и љубавних песама. Доминирају оне које бисмо могли назвати ангажованим, протесним, које се, опевајући немирење, свде на наивни лирски крик.

Кудикамо боља, друга збирка *Иза осмеха* има само двадесет две песме (петнаест их је у дистиху, три у терцету, у двома доминира терцет, једна има два дистиха и два терцета, а песма *Оцу* "зауставља" се на два катрена). Специфично "реистичке" су песме: *Дукат*, *Губари*, *Храст*, *Јелен*, *Мечка*, *Ласта*, *Јасика*, *Ћук*, *Свећа* и *Зова*. У њима Вуковић, ослањајући се на њих, "напада" Дичићева песничка остварења из циклуса *Сунчеве песме*. Приметан је и , превладан у великој мери, утицај песништва Васка Попе. Попинске песничке слике дате су у успламтелој, зажареној "варијанти".

Све песме *Расрчнућа* су реистичке. Поред пролога – *Кајла* и пет, неименованих, циклуса (први има шест, други четири, трећи осам, четврти четири, а пети шест песама), садржи и епилошку песму – *Непредај*. Прва строфа прве песме књиге *Кајла* уводи нас *in medias res* читава Вуковићевог поетског опуса:

У средишту мисли

И причљивих ветрова

Станац сам био (посебно треба обратити пажњу на архаизам *станац* којим се најављује камен *Дивљег камена*).

У збирци (од тридесет песама, тринаест их је у терцету, шест у дистиху, а осталих једанаест су "комбинованих" строфа) говори се не о нечему, већ *из* нечега, из особљеног срца ствари.

Три песме *Расчнућа – Ружа, Лубеница и Јабука*, без икаквих измена (осим што је стих последње песме *Над мојом самоћом* незнатно измењен у: *Над овом самоћом*; промена нипошто није безазлена – у познијој књизи објективност певања подигнута је на највишу могућу раван; све иоле субјективно пребрисано је до највише могуће мере) – обреле су се и у наредној, за сада последњој, Вуковићевој збирци - Дивљи камен. Тако је између ових двеју књига успостављен поетски мост. Може се, помало сликовито рећи, да прва од њих јесте књига-сунце, а друга књига-месец унутар Вуковићевог поетског космоса.

Дивљи камен, поред уводне песме – *После свих ломача* (изузетно кратка, она гласи: *И ја бих хтео/ У тај пенео*) садржи три, градивно (песме се "ближе" кући, запоседају је и заустављају се пред песником, симболички продирући и у њега самог) распоређених, циклуса: *Пред прагом* (седам песама), *Пред ватриштем* (7) и *Пред собом* (8) и, *уместо епилога*, песму *Жена*. Песама је, дакле, изузетно мало: укупно двадесет четири (њихов број је, нимало случајно, хомеровски – по толико певања, аналогно грчком алфabetу, имају и *Илијада* и *Одисеја*). Три је основни, симболички број Вуковићеве књиге. У питању је дантеовски број који "покрива", између осталог и: многострукост, стваралачки мост, раст, синтезу, божију тројединост... Дванаест песама је у терцету. У неколиким песмама терцет доминира: *Столица* и *Бор* имају једнаку строфичну структуру (прве три строфе су терцети, завршна дистих), *Воденица* има пет терцета и завршну строфу-стих. Ружа се састоји од три терцета и две последње строфе од којих се прва своди на стих, а друга је дистих. Неколике песме садрже "укрштену" строфичку организацију: *Бакрач* (2/3/2/3), *Маховина* (2/4/2/4); *Клин* има "парну" (4/4/2/2). Петострофни *Повратак* изгледа, када је о строфама реч, овако: 2/2/3/2/3. И *Змија* има два терцета (3/2/4/3). Уводна песма своди се на дистих, а у двама песмама катрени доминирају: *Огледало* (4/4/4/3) и *Жена* (4/4/4/1). Број строфа у појединим песмама варира од три до шест.

Присутна је ретка концентрација, згуснутост певаног. Максимална концизност. Вуковићеве песме симптоматичан, помало пародијски, одјек су песама из чувеног циклуса *Списак* Попине збирке *Кора*. Могуће је упоредити апсурдни и гротескни, црнохуморну песму *Клина* из циклуса *Игре* Попиног *Непочин-поља* са привидно реалистичном песмом *Клин* Марка Вуковића. Песник о којем пишемо тако ређа песме унутар појединих циклуса да се притом, избегавањем прављења баналног списка, обичне кумулације, остварује дијалектичко прожимање реда и нереди, својеврсни "поремећај", хаотична хармонија. Оне имају додирних тачака са песмама Александра Ристовића, једног од стубова српског песништва

двадесетог века. Оваплоћење су, самосвојно, теоријских поставки Франсиса Понжа: "У исти мах особине овог или оног објекта, изабране да би биле описане, биће превасходно оне о којима се није говорило. Ако тако будемо успели да дамо наш аутентични утисак и наивну детињасту класификацију ствари, онда ћемо обновити свет објеката (предмета дела књижевне уметности)".

Насловна синтагма дивљи камен – задржимо ли се на именици - уводи у игру елеменат који се јавља у делима многих песника, и наших и страних; између осталих и код: Ђуре Јакшића, Момчила Настасијевића, Гилвика (и његових стена), Никите Станескуа (за њега је и кост и стих), Васка Попе (као антропоморфни белутак), Стевана Раичковића (сетимо се антологијског сонета *Камена успаванка*), Србе Игњатовића, Адама Пуслојића, Радомира Андрића, Бранислава Вељковића, Славомира Гвозденовића, Драгољуба Фируловића... Символику камена "покрићемо" једним јединим цитатом, преузетим од знаменитог румунско-француског антрополога Мирче Илијаде: "Камен човеку открива нешто што превазилази тежину људске егзистенције; начин да буде апсолутан". Епитет који петходи камену у наслову Вуковићеве збирке даје му људску димензију, очовечује га. Сам песник, у симболичком смислу, настасијевићевски, једначи себе с каменом у овој својој књизи у којој урања у себе, спуштајући се, истовремено, до дна поетског, до праизвора певања, праве искони лирског. Ето још једног "додира" с поетиком великог Момчила Настасијевића.

Песник развија, грана, богати раније "освојено". Не одриче се рада, бунарења у језику. Ево списка неологизама: *безданица, дрхтеник, измислица, кућевник, мудријашити, одзвездина, омазица, охромити, разданица, раздуварити се, разлудети се, раскровљен, раскућевина, распустошити, самитина, сеобар, скрашеник, укривен, чомргати се*. Не клони се ни, настасијевићевских у бити, опет, архаизама типа *благота* и *мнити*. Песник онеобичава компарације чинећи их *ударним иглама* својих песама.

Раскошне слике налазе се у самом срцу Вуковићева певања. Јесу срце његове поезије, али, у исти мах, и само срце лирског уопште. Њима, и у њима, апстрактно "оживљава", али и оживљава. Тако, поново васкрсава, патријархално, легендарно, митско. Сам мит пропевава.

Белину сопства (Грудва) до самог метафизичког бездна осветљава најрефлексивнија и најефектнија слика читаве збирке:

*Унутра још треперим
Познајем сопствени мраз (Пиштаљка).*

Најбоље песме *Дивљег камена* су *Змија, Повратак, Кућа, Сланик, Лубеница, Бор* и *Воденица*. Убеђени смо да ће свака будућа антологија

српске поезије морати итекако да узима у обзир *Кућу* и *Лубеницу*.
Последњом својом збирком Марко Вуковић је доказао да је песник да је
песник који се не може, и не сме, прећуткивати.

Књижевне новине, бр. 1137, Београд, 2007.